

Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied

RESULTATEN-VERSLAG 2020

10 oktober 2020

Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken, Hilversum, 2020, uitgave 289

© Copyright 2020 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

INLEIDING

Dit jaarverslag bevat een overzicht van de resultaten van de weidevogelbescherming in 2020.

De Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied is onderdeel van de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken; <https://www.vwggooi.nl>

Weidevogels komen in Nederland bijna alleen voor op het boerenland. Maar, zelfs hier dreigen ze- zonder een effectief en intensief beheer te verdwijnen. Dit komt o.a. door de intensieve landbouw en de predatiedruk.

Effectieve weidevogelbescherming valt en staat met een goede samenwerking tussen boeren en vrijwilligers. Natuurlijk geeft het een goed gevoel om weidevogels te redden, maar het werk is ook leuk. Je komt veel buiten om de nesten op te zoeken. Ook maak je afspraken met boeren over hun werk op het land.

Weidevogels nemen in aantal af, ondanks maatregelen om ze te beschermen. Dit ligt in algemene zin niet aan de maatregelen zelf, maar aan de intensiteit waarmee ze worden ingezet. Binnen ons gebied is er zeker sprake van een intensieve bescherming, zoals via nestbescherming en het monitoren, het vossenbeheer, verschralen van de grond, ruige mest in plaats van drijfmest, waterpeil verhogen, plas-dras gebieden en kruidenrijk grasland inrichten. Steltlopers die broeden in Nederlandse graslanden, zoals de grutto, Kievit en de scholekster staan in heel Europa onder druk door intensieve landbouw en de toegenomen predatie. Al decennialang wordt geprobeerd deze soorten te beschermen, maar nog steeds nemen zij in aantal af.

Zijn de maatregelen dan tevergeefs? Nee, veel beschermingsmaatregelen hebben wel degelijk succes.

Intensieve vormen van agrarisch natuurbeheer bestaande uit een combinatie van beheermaatregelen die boeren nemen om weidevogels te beschermen zijn effectief (het zware beheer). Met name aanpassingen in het maaibeheer, verminderen van kunstmest en pesticiden, verhogen van het grondwaterpeil en beschermen van legsels en kuikens tegen predatie hebben een positief effect op de overleving van eieren en/of kuikens en dragen ze zo bij aan een positieve trend. Ook reservaatbeheer is een effectieve maatregel.

Het "Collectief Eemland" (verder te noemen CE), vroeger "Agrarische Natuurvereniging Arken en Eemland", ANV A & E, heeft "de beschikkingen voor de uitvoering van het weidevogelplan en droge dooradering voor Eemland" gekregen. De uitvoering wordt sinds enige jaren in al zijn facetten opgepakt en werpt zeker haar vruchten af via o.a. de toename op het zgn. zware beheer van het aantal territoria c.q. aantal broedparen.

CE kan nu zelf de vergoedingen toekennen en uitbetalen aan de boeren etc. binnen vastgestelde regels en afspraken; de provincie controleert dit.

De bescherming met compensaties was in beginsel beperkt tot "kerngebieden" met een behoorlijke broedpopulatie.

In 2017 heeft de overheid besloten 40 miljoen euro te investeren in het agrarische natuur - en landschapsbeheer. Hiervan is 22 miljoen bestemd voor extra beheer, 9 miljoen voor landelijke pilots natuur inclusieve landbouw en 9 miljoen euro voor inrichtingsmaatregelen.

Deze middelen hebben per 2019 een uitbreiding mogelijk gemaakt door de provincie buiten het zgn. kerngebied voor percelen waar voldoende weidevogels aanwezig zijn. Dit is het eerste jaar dat de uitbreiding met de zgn. randzones in werking is gegaan. Hiervoor kwamen in ons gebied aan aantal percelen zeker in aanmerking. Het gaat dan om het opnemen van de zgn. “pareltjes”, d.w.z. percelen met flinke populaties weidevogels en boeren die er veel aan doen.

In het nieuwe systeem meedoende boeren moeten jaarlijks een beheerplan, percelen met “zwaarder” beheer, zoals plasdras-percelen, kruidenrijk beheer d.w.z. geen zware bemesting en kunstmest, eventueel ruige mest, uitgesteld maaibeheer etc. afspreken. Voor 2020 zijn de contracten op tijd afgerond met contente boeren. Controle wordt o.a. gedaan door de Polderregisseurs (Gert Bieshaar en Ger-Jan Van Loenen). Er wordt daarnaast ook controle uitgeoefend door de Provincie, Sovon en de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenwet-autoriteit).

De boeren Gert-Jan de Jong en René Stalenhoef helpen de aan plas-dras-zaken meedoende boeren bij het installeren van de pompen met zonnecollectoren. Deze zijn in 2020 nog verder verbeterd: bij iedere pomp een extra zonnepaneel en voor ieder paneel een rubberen mat, dit om groei van hoge vegetatie voor het paneel te voorkomen.

Er zal ook zeker door de provincie worden gecontroleerd op het tijdig en juist invullen van de gebieds-- en stalkaarten bij de boeren: de vrijwilligers moeten die met eventueel hulp van de boeren invullen.

De polderregisseur kan afspraken bijstellen met verantwoorde vergoeding voor de boeren; mede door de toch weer bijzondere omstandigheden (nog nesten aanwezig en/of nog kuikens rondlopend) zijn er ook dit jaar enige last-minute-aanpassingen van de contracten geregeld; dit werkt bijzonder goed!

Een aantal boeren heeft sleepslang-beschermers geplaatst; een sleepslang wordt gebruikt bij het injecteren. De beschermer zal nog wat verbeterd worden: het koepeltje van de beschermer is inmiddels aangepast.

De nesten worden aldus gespaard en de eieren worden niet vies van de vloeibare mest. Voor andere gebruikers liggen ze in depot bij Gert-Jan de Jong. Gert heeft 10 kleine nestbeschermers ter beschikking; dit naast de grote beschermers die bij Kees Stoutenburg liggen. Deze nestbeschermers voldoen uitstekend.

De plas-dras-gebieden zijn 5 maal gemonitord door speciaal daarvoor opgeleide vrijwilligers, waarbij bleek, dat er een scala aan vogels en vogelsoorten van deze gebiedjes gebruik maakt, o.a. ook kemphanen, witgatjes, zomertalingen, regenwulpen, watersnippen, bokje, bergeenden met pullen, kluten e.d

Daarnaast werden andere zwaar-beheer-percelen ook 5 maal gecontroleerd. De plas-dras gebieden hebben ook dit jaar weer aangetoond zeer belangrijk te zijn voor het nestelen, broeden en het groot worden van kuikens. De voordelen van nat en bloemenrijk/kruidenrijk (insecten) zijn van groot belang. Er is sprake van een duidelijke tendens dat steeds meer legfels plaatsvinden in en direct rond de plas-dras gebieden. De overige gebieden worden steeds minder aantrekkelijk voor de vogels vanwege de toenemende droogte en het ontbreken van voedsel (regenwormen voor de oudervogels en de insecten voor de kuikens). De bodem wordt door de droogte dan te hard om nog met de snavel in de grond te komen.

Qua nesten kwamen we in 2020 uit op 47 nesten per 100 ha legselbeheer. In 2019 was dit 41 nesten per 100 ha. Bij de zwaar beheer percelen (uitgesteld maaibeheer en met plas-dras) ligt dit rond 150 broedparen per 100 ha.

De percelen met plas-dras herbergen 5 keer meer vogels met jongen dan vergelijkbare percelen zonder plas-dras; De vegetatiestructuur op percelen met greppel plas-dras is geschikter voor foeragerende weidevogelkuikens dan op percelen zonder greppel plas-dras. Er komen zowel meer kleine (<4mm) als grote (>4mm) insecten voor op percelen met greppel plas-dras dan op percelen zonder greppel plas-dras. Tim Visser van Alterra (van de Universiteit Wageningen) heeft in 2017 een onderzoek gedaan in het gebied van CE (Collectief Eemland) dus ook in onze polder, naar de effecten van de introductie van plas-dras-gebieden en andere zaken vooral met betrekking tot de grutto. Zie: <https://www.collectiefeemland.nl/images/Downloads/Greppel-plas-dras-voor-weidevogelkuikens-Tim-Visser.pdf>

Het grootste probleem bij weidevogelbeheer is het lage opgroeisucces van de kuikens. Tijdens het opgroeien hebben ze – naast de predatiedruk - vaak gebrek aan voedsel en schuilmogelijkheden. Het idee is dat met greppel plas-dras het gras plaatselijk minder snel groeit en gevarieerder van structuur wordt, waardoor het insectenaanbod verbetert. En dat is precies wat weidevogelkuikens nodig hebben. De drassige grond is ook voor de volwassen weidevogels aantrekkelijk omdat ze daardoor gemakkelijk wormen kunnen vinden. Als gevolg hiervan is op percelen met greppel plas-dras het aantal weidevogelgezinnen van grutto, Kievit en tureluur groter dan op percelen zonder greppel plas-dras. De effecten blijken bij oude plas-drassen groter te zijn dan bij nieuwe plas-drassen.

Ook heeft natuurlijk het weer een bijzonder grote invloed op het nestel- en broedsucces; daar zijn we ook dit jaar weer mee geconfronteerd. Het voorjaar in begin maart was nat en vrij koud. Kort daarna werd het zeer droog. Door de droogte in de tweede helft maart en in april zijn veel grutto's niet aan het broeden toegekomen of hebben dit uitgesteld.

Het aantal door onze groep beschermde nesten is ook dit jaar in 2 delen vermeld: het deel legselbeheer en de resultaten in de percelen met “zwaar beheer” waar niet mag worden gelopen i.v.m. onnodige verstoring, waar alleen observatie op afstand is toegestaan.

Verreweg het grootste aantal broedende vogels vinden we in de Maatpolder; een deel van ‘de Geerenstreek’ en langs de Eemnesser Vaart. Per 2019 doen rond de Eemnesser Vaart een aantal nieuwe boeren mee of hebben boeren uitbreiding van hun percelen. Ook zijn er dit jaar percelen bijgekomen aan de Noord Ervenweg en de Meentweg.

Geplande activiteiten en waarvoor subsidie is gevraagd vanuit CE

1. Het plaatsen van vossenrasters rondom de percelen met plas-dras met bijbehorend kruidenrijk grasland en uitgestelde maaidata;
2. Het definitief verwijderen van bomen en boomopslag;
3. Uitbreiding van het aantal plas-dras situaties (van 67 naar 72);
4. Uitbreiding van de bestaande drone capaciteit (1 extra drone).

CE heeft in 2016 een drone aangeschaft, mede om voor de boeren te bekijken of het gebruik ervan nuttig en rendabel is; o.a. bijv. bij de weidevogelbescherming. Sinds enige jaren zijn er proeven mee gedaan en het is onvoorstelbaar wat er mogelijk is. De drone heeft ook reeds haar nut bewezen bij het monitoren van velduil nesten en kuikens. Er wordt binnen landelijk

overleg gewerkt aan het verbeteren van de software van de drones. Meer directe en snellere waarneembaarheid van nesten/eieren met de drone. Er is bij de provincie een aanvraag gedaan voor een tweede drone.

ACTIVITEITEN

Ons werkgebied is de Eempolder (gemeente Eemnes, provincie Utrecht). Ons gebied wordt begrensd door de Eem, het Eemmeer, de A27 en de A1.

Het overgrote deel van de gebieden is grasland en een klein deel bouwland.

Per gebied opereert in principe één beschermingsgroep; één vrijwillig(st)er is het aanspreekpunt, waarmee de coördinatoren ‘in het seizoen, dat loopt van half maart tot eind juni, contact houden over het verloop van het beschermingswerk; de aanspreekpunten houden contact met de boer(en) en administreren de nestgegevens. Er werd ook dit jaar met wisselende groepsformaties gewerkt. We hebben het idee dat het goed is gegaan. De vrijwilligers leefden en werkten mee en het blijft mooi werk! We blijven wel steeds streven naar verbeteringen.

Nieuwe vrijwilligers worden zoveel als mogelijk door de reeds ervaren vrijwilligers meegenomen tijdens de activiteiten in het veld om zodoende kennis en ervaring op te doen omtrent het waarnemen en het gedrag van de weidvogels

We hebben weer heel wat nesten gemarkeerd en beschermd; waar nodig werd schrikdraad (vaak zonder spanning) om nesten gezet; er is geholpen tijdens het maaien om jonge vogels te sparen. Daarbij maken we gebruik van kleine “kooitjes” of dozen waar we de te redden jongen tijdelijk in “opslaan”; de ouder-vogels horen en/of zien hun jongen en pakken de zorg weer op, zodra ze worden losgelaten; dit werkt goed.

Gert heeft als coördinator regelmatig contact met het provinciale Landschapsbeheer Erfgoed Utrecht (LEU) en minstens tweemaal per jaar is er het provinciale coördinatorenoverleg. We hebben goede contacten met en ondersteuning van LEU, met name van Maarten van Beek.

Eemland300, een zinvolle invulling van de Eempolder. Natuurmonumenten (NM) nodigde in 2018 in totaal 300 betrokken 'boeren, burgers en buitenlui' uit. Het doel is om in tien zelfbenoemde en –gekozen werkgroepen, thema's met concrete ideeën te ontwikkelen en te realiseren. Er wordt nog gewerkt om e.e.a.- waar realistisch - concreet te maken.

OMVANG VAN AANTALLEN BESCHERMERS, BOEREN EN HECTARE

Het aantal beschermers/vrijwilligers was dit jaar 40. In 2019 was dit 35 en in 2018 was dit 32. Verreweg de meesten zijn enorm enthousiast bezig en leren voortdurend, al doende en van meer ervaren collegae.

Nieuwe beschermers blijven welkom, vooral als ze wat ervaring hebben met nesten zoeken of ten minste de nodige affiniteit met (weide)vogels hebben.

Het aantal boeren bedroeg 37. In 2018 was dit nog 30. De toename is te verklaren vanuit het ook betrekken van de zgn. randzones bij het weidevogelbeheer. De door ons te beschermen oppervlakte bedroeg 650 hectare in 2019 en 584 hectare in 2018. In 2017 was dit 516 hectare.

Verbeteren kruidenrijk grasland en optimaliseren profiel t.b.v. greppel plas-dras

Om een mini optimaal weidevogelbiotoop te realiseren op bedrijfsniveau (wat gehanteerd wordt als instapeis voor een deelnemer naast de aanwezigheid van weidevogels) liggen de kruidenrijkpercelen hoofdzakelijk rond de greppel plas-drassen. Doordat CE jaarlijks de plas-drassen inmeet met GPS is de vorm en de oppervlakte bekend. Met maatwerk inrichtingsmaatregelen is het mogelijk de oppervlakten eenvoudig te vergroten. Daarmee verhogen we de efficiëntie van de greppel plas-drassen omdat niet elk perceel waterpas ligt.

In het kader van een project is bij één van onze deelnemers gekeken naar de uitgangssituatie van de plas-dras in combinatie het kruidenrijk perceel. Hierbij is niet alleen gekeken naar de chemische samenstelling van de grond maar ook naar het bodemleven en de mogelijkheden om voedingsstoffen vast te leggen. Het betreft dan TEC en CEC. Heel kort samengevat komen we tot de volgende adviezen.

- Strooien van vaste mest om het bodemleven te voeden. Dit stellen we op max 10 ton per ha.
- Strooien van steenmeel. Steenmeel is een slow release meststof met sporenelementen die vooral voor kruiden en bodemleven belangrijk zijn. Een belangrijk onderdeel van steenmeel is de pH verhogende waarde. De gemiddelde pH op de percelen is net 5, terwijl kruiden 6 prefereren. Om de Ph waarde op peil te brengen hebben we gemiddeld 2 ton steenmeel per ha nodig als reparatiebemesting.

Verbeteren kwaliteit kruidenrijk graslanden in combinatie met het verbeteren van de greppel plas-dras situaties

Kwalitatief goed kruidenrijk grasland is essentieel voor de overlevingskansen van weidevogelkuikens. Onder een goed kruidenrijk perceel wordt verstaan: voldoende gebiedseigen kruiden en variatie in de vegetatie (Eekeren, N. van & Visser, T. 2019 Memo: Invulling kruidenrijk grasland – Definitie, randvoorwaarden en borging. Louis Bolk instituut, publicatienummer 2019-018 LbD.)

Het Collectief Eemland heeft al vele jaren kruidenrijk grasland. Op deze percelen wordt voornamelijk ruige mest uitgereden en bij voorkeur geen drijfmest. Het advies van het collectief is maximaal 10 ton ruige mest per Ha. Op deze wijze zouden de percelen voldoende moeten versralen. De resultaten hiervan zijn wisselend.

In 2019 heeft het Collectief een veldinventarisatie gedaan volgens een beoordelingsformulier van de Vogelbescherming. Veel percelen blijven hangen in het zogenaamde witbolstadium. Dit komt omdat we niet kunnen maaien voordat de witbol in de bloei komt. We hebben te maken in het kader van de weidevogels met rust tot 15 juni. Het resultaat van de inventarisatie is dat 15% als goede tot zeer goede kruidenrijke percelen bestempeld kunnen worden. Bij 85% van de percelen zullen er dus aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om goed kruidenrijk grasland te creëren.

Het Collectief heeft de afgelopen jaren ervaring opgedaan met het doorzaaien van de kruidenrijke percelen. Door het doorzaaien zouden er meer kruiden moeten ontstaan, dit gaf

echter niet het gewenste resultaat. In een vervolgprouf is een perceel gefreesd en zijn er kruiden en gras ingezaaid. Deze prouf geeft wel het gewenste resultaat.

Op een kruidenrijk perceel van een deelnemer is er in samenwerking met de Vogelbescherming een onderzoek uitgevoerd naar de bodemgesteldheid. Uit dit onderzoek blijkt dat de pH op dit perceel te laag is (pH=5,2). Om dit te verhogen wordt er geadviseerd om steenmeel te strooien. (Soil Smart Analyse, uitgevoerd door Holag en Groeibalans. Als bijlage 10 toegevoegd.) Om op andere kruidenrijke percelen de pH te bepalen dient er een bodemonderzoek uitgevoerd te worden. Op basis hiervan wordt de hoeveelheid te strooien steenmeel bepaald.

De kruidenrijke percelen bevinden zich meestal rondom een plas-dras situatie. Niet elke plas-dras situatie in Eemland is van voldoende grootte. De herinzaai van de kruidenrijke percelen biedt daarom een unieke kans om ook de plas-drassen te optimaliseren. Op de meeste percelen zal daarom ook beperkte grondverzet uitgevoerd worden om de plas-dras situaties te vergroten. Hierdoor wordt er een optimale weidevogelbiotoop gecreëerd met voldoende water en kruiden.

Ten slotte worden de percelen ingezaaid met een mengsel van BG11 en het gruttomengsel. Het BG11 grasmengsel is bij uitstek geschikt voor veengrond en zware klei welke in de Eempolders te vinden zijn. Dit mengsel bevat een zeer beperkt aandeel Engels raai en voornamelijk andere grassen om zo voldoende variatie in vegetatie te creëren. Het gruttomengsel bevat diverse kruiden die bijdragen aan een goede voedselvoorziening van de kuikens.

Na opkomst kunnen ongewenste kruiden zoals distel, zuring en brandnetels ontkiemen. Om de kruiden zo min mogelijk concurrentie te geven is het zaak deze te bestrijden. Het advies is om 3 maal een pleksgewijze onkruidbestrijding uit te voeren met behulp van rugspuit of quad. Beknopte werkwijze:

- Maaien kruidenrijk na 15 juni en gewas afvoeren.
- Frezen bestaande zode.
- Herdimensioneren van de greppel plas-dras door beperkt grondverzet.
- Optimaliseren pH met behulp van steenmeel
- Half augustus inzaaien met een BG 11 mengsel en graslandkruiden (gruttomengsel)
- 3 maal pleksgewijze onkruidbestrijding met rugspuit of quad.

In ons gebied is ook een aantal percelen/akkerranden ingezaaid met kruidenrijk grasmengsel. In totaal in Eemland 7,2 ha akkerranden

Dit heeft geleid tot een verhoogde aanwezigheid van broedende weidevogels

WEERSINVLOEDEN EN AGRARISCHE WERKZAAMHEDEN

De maand maart kende een duidelijke tweedeling. De eerste veertien dagen waren een voortzetting van het zachte en wisselvallige weer in februari. Onder invloed van een westelijke stroming was het nat en tijdens de meeste dagen lag de temperatuur boven normaal. Regelmatig stond er ook veel wind.

Bijna alle neerslag viel in de eerste veertien dagen van de maand. Vanaf de tweede helft maart was het droog tot zeer droog. Met 11 millimeter neerslag gemiddeld over het land tegen 42 millimeter normaal, was de maand april zeer droog. De maand mei was ook een zeer droge maand met landelijk gemiddeld 15 millimeter tegen 61 millimeter neerslag normaal.

De tweede helft maart was erg droog en dat is verre van ideaal voor weidevogels. Alleen de kievit, een vroege broeder, had al eieren gelegd voor de droogte echt uitbrak. Gevolg was wel dat de kuikens na hun geboorte met die droogte te maken kregen en er veel uitval was. Vaak doet de kievit nog een tweede leg, en die verliep beter. Wat dat betreft is de situatie van de kievit minder alarmerend. Het eerst kievitsnest met 4 eieren werd op 16 maart bij Niek Makker gevonden door Henk Bokkers.

Door de droogte in het vroege voorjaar was de grond keihard en het bodemleven nauwelijks beschikbaar. Dit was voor een aantal grutto's en tureluurs reden om het gebied na een korte periode weer te verlaten. Op zoek naar betere voedselomstandigheden. Voor de weidevogels die bleven was het behelpen qua voedsel. Voor de vogels zelf om weer 'op te vetten', op krachten te komen. En in de loop van april óók voor de meeste kuikens. Die zijn de eerste 2-3 weken namelijk afhankelijk van insecten en die waren nauwelijks beschikbaar vanwege een gebrek aan bloemen, kruiden en vochtig weiland met water in de greppels. De plas-drassen boden wel uitkomst

Alleen de kievit, een vroege broeder, had al eieren gelegd voor de droogte echt uitbrak. Gevolg was wel dat de kuikens na hun geboorte met die droogte te maken kregen en er veel uitval was. Vaak doet de kievit nog een tweede leg, en die verliep beter. Wat dat betreft was er toch een goed resultaat qua legsels (o.a. op de maisakkers), en zelfs ten opzichte van de twee vorige jaren een verhoging. Ten opzichte van het jaar 2018 zelfs een forse verhoging van 161 nesten naar 204 nesten in 2020.

De broedpopulatie van de grutto bleef de laatste drie jaren vrij stabiel. En was in 2020 zelfs hoger dan het voorafgaande jaar. In 2020 waren er 78 nesten en in 2019 waren het 53 nesten. De grote afname in 2018 heeft zich gelukkig niet voortgezet, mede als gevolg van het gerichte beheer, o.a. via de plas-dras situaties. Door de droogte in april zijn ze later hun eieren gaan leggen, ondanks het feit dat de allereerste legsels er al best vroeg waren.

De indruk is dat er minder kuikens vliegvlug zijn geworden. Dat zijn in ieder geval vooralsnog de conclusies, die we op basis van wat we samen met onze vrijwilligers, hebben kunnen vaststellen op basis van nesten die we hebben gevonden.

Er is op ca 90 hectare ruige mest uitgereden, goed voor het bodemleven, de pieren en naderhand de insecten, optimaal foerageren voor pullen en volwassen vogels. Er waren 26 plas-dras gebieden.

Dit jaar is door boeren met de zonnepanelen in greppels het waterpeil verhoogd, waardoor een gebiedje optimaal werd voor het foerageren van kieviten, grutto's, tureluurs, eenden soorten etc. Het was ook dit jaar effectief; een flink aantal langsnaveligen – zeker honderden (ook doortrekkers) – zijn beter geconditioneerd aan het broedseizoen begonnen.

Door intensivering van de landbouw, maar ook door klimaatverandering, is de grasgroei steeds vroeger op gang gekomen. Voor de gruttokuikens is het essentieel dat de vegetatie nog halfopen is wanneer zij uit het ei kruipen, zodat zij zich jagend door het grasland kunnen begeven. In plaats kan het zo worden dat de vogel een weiland treft vol hoog en dicht gras dat steeds sneller groeit en ook steeds eerder wordt gemaaid. Er waren soms al geluiden dat het gras in april snel hoog stond.

GEVONDEN LEGSELS EN UITKOMSTRESULTATEN

Onderstaand zijn de aantallen vermeld van zowel het legselbeheer als ook van het zwaar beheer in de gehele Eemnesser polder in 2020 (voor zover afspraken met de betreffende boeren). En een historisch overzicht van het legselbeheer

Conclusies als volgt:

- De **kievit** had een redelijk goed jaar met in totaal 204 nesten. Territoria volgen later. De **kievit** is een vroege broeder; dit jaar begonnen ze enigszins laat, mede door het de natte periode begin maart. De piek van de eileg valt normaal in de eerste helft van april. Het eerste kievitsnest werd gevonden op 16 maart 2020. De kievit begint na verlies van een nest, vrij snel aan een vervolgnest. Deels broedt de kievit ook op maisland en dus deels minder afhankelijk van plas-dras.
- De **grutto** was dit jaar duidelijk meer qua nesten. Een aantal van 78 nesten in 2020 met 53 nesten in 2019. Het broeden kwam wel later op gang. Als hoofdoorzak geldt de droogte in de periode half maart/april waardoor het broeden werd uitgesteld c.q. afgesteld. Naar verluidt vertrokken vanwege de droogte een aantal grutto's ook reeds daarom vroeg naar het Zuiden. Anderzijds deed de grutto het wel goed binnen de plas-dras gebieden.
De **grutto** start begin april: het eerste gruttonest werd gevonden op 10 april 2020 door Hein van Dam bij Van Oosterom.
- Ook de **tureluur** was in aantal goed vertegenwoordigd binnen het plas-dras gebied. Het eerste nest werd gevonden op 2 mei. De tureluur begint circa een week later met broeden dan de grutto.
- De **scholekster** was qua broedparen redelijk constant. De **scholekster** begint doorgaans later in het seizoen. Het eerste scholekster nest is redelijk vroeg op 16 april gevonden.

Duidelijk is dat er sprake is van een structurele verschuiving van nesten in het reguliere weideland naar de plas-dras gebieden.

In 2016 was het aantal nesten in het reguliere weiland in geheel Eemland per 100 ha 76 en in 2018 was dit 53. Een afname van 30 %. In 2020 was dit 47 mede door een toename van het aantal hectares. In 2020 is er sprake van een toename van het aantal nesten in geheel Eemland, nl. 1115 nesten. In 2019 waren dat 935 nesten. In 2020 in geheel Eemland 642 territoria. In 2016 waren dat nog 419 territoria

Een aantal boeren (6 boeren) heeft Last-Minute-beheer voor later maaien afgesloten, totaal voor ca 28 hectare. Dit regelt de polder-regisseur, op verzoek van en in overleg met de boeren en de vergoeding-gevende instanties CE. Deze flexibiliteit is zeer effectief: er zijn veel zaken die door de afhankelijkheid van het weer, niet maanden van tevoren in een contract op vaste data zijn te prikken!

Overigens zijn de boeren soepel en wordt er ook op eigen initiatief later gemaaid; ze rapporteren dit wel aan de polderregisseurs.

Aantal nesten per soort

	2020 *	2020	2019	2018	2017	2016
Kievit	232	204	192	161	246	193
Grutto	80	78	53	69	106	163
Scholekster	51	45	32	24	25	41
Tureluur	27	27	22	25	53	97
Totaal	390	354	299	279	430	494

*** is inclusief boeren vanuit Bunschoten met percelen in Eemnes**

Geheel Eemland nesten per soort

	2018	2019	2020
Aantal hectares	1654	2284	2392
Nesten kievit	614	650	742
Nesten Grutto	135	131	165
Nesten Tureluur	59	60	66
Nesten Scholekster	90	94	123
Totaal	898	935	1096
Nesten per 100 ha	54	41	47

Aantal territoria per soort - zwaar beheer**Totaal nesten en territoria**

	2020	2019	2018	2020	2019	2018
Kievit	94	73	94	326	265	255
Grutto	122	116	116	202	169	185
Scholekster	13	11	18	64	43	42
Tureluur	74	70	79	101	92	104
Totaal	303	270	307	693	569	586

Geheel Eemland nesten en territoria

	Nesten	Territoria	Totaal
2018	926	568	1494
2019	940	545	1485
2020	1096	643	1739

Predatie

Verliezen per soort

<u>Soort</u>	<u>ON</u>	<u>P</u>	<u>PHW</u>	<u>PK</u>	<u>PO</u>	<u>V</u>	<u>Totaal</u>
Bontbekplevier			3				3
Grutto		10	5	1	1	4	21
Kievit	1	39	11	8		4	63
Scholekster		4	1	1			6
Slobeend			1				1
Tureluur		3	1				4
Totaal	1	56	22	10	1	8	98
% van totaal	1.02	57.14	22.45	10.2	1.02	8.16	

Legenda:

ON: Volledig onduidelijk welke oorzaak P: Soort niet bekend PHW: Door hermelijn/wezel
 PK: Door vogel bijv. kraai of meeuw PO: Door overige dieren V: Verlaten

Verliezen per gebied 2020

<u>Gebied</u>	<u>ON</u>	<u>P</u>	<u>PHW</u>	<u>PK</u>	<u>PO</u>	<u>V</u>	<u>Totaal</u>
UT317AC Noordpolder te Veld				1		1	2
UT317AE Maatpolder	1	14	17	3	1	2	38
UT317AG Zuidpolder te Veld		42	5	6		5	58
Totaal	1	56	22	10	1	8	98
% van totaal	1.02	57.14	22.45	10.2	1.02	8.16	

Legenda:

ON: Volledig onduidelijk welke oorzaak P: Soort niet bekend PHW: Door hermelijn/wezel
 PK: Door vogel bijv. kraai of meeuw PO: Door overige dieren V: Verlaten

Verliezen per bedrijf 2020

<u>Bedrijf</u>	<u>ON</u>	<u>P</u>	<u>PHW</u>	<u>PK</u>	<u>PO</u>	<u>V</u>	<u>Totaal</u>
Bon, J. & B.	1		3				4
EEK, J.G.M.				1		1	2
Gooijer, H.J.N. de			1				1
Groenestein, C.R.			1	5			6
Jong, G.J.P. de		7	4			2	13
Laar, G. van		4					4
Majoor, E.S.J.				1			1
Makker, N.		10					10
Meijers, W.E.		1					1
Oosterom, J. van		6				2	8
Oostrum, G.J. van		9	1			1	11
Post, C.F.		1					1
Rigter, F.A.B.M.			1	3			4
Rigter, G.F.J.M.			9		1		10
Stalenhoef, L.C.		6	2			2	10
Walraven, I.		9					9
Wiggerts, C.J.H.		3					3
Totaal	1	56	22	10	1	8	98
% van totaal	1.02	57.14	22.45	10.2	1.02	8.16	

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal	93	139	84	78	50	139	29	27	72	42
Totaal bekend resultaat	692	622	463	560	612	522	301	344	289	234
% predatie	13.4%	22.3%	18.1%	13.9%	8.2%	26.6%	9.6%	7.8%	24.9%	17.9%

In 2020 is het % predatie 28.

Duidelijk is dat dit jaar de predatie hoog is (28 %), en duidelijk meer dan het gemiddelde van de vorige 3 jaren.

Er was een duidelijke aanwezigheid van vossen en veel hermelijnen. Ook soms vastgelegd op camera. De nodige acties ter preventie – waar mogelijk – worden genomen, o.a. via afschot en via het plaatsen van vossenrasters. In het gehele gebied Eemland werden 22 rasters rond plas dras situaties geplaatst. Dit jaar zijn er 10 in ons gebied Westelijk Eemland geplaatst. Het is de bedoeling dat op den duur rond meer plas-dras gebieden vossenrasters geplaatst zullen worden. Was ook een jaar van leren uit

de opgedane ervaringen. Met het permanent onder stroom houden van de rasters/draden is een probleem. Dit als gevolg van het weglekken door het contact van de rasters met riet/gras. Ook zijn er camera's geplaatst wat regelmatig leidt tot waarnemingen van o.a. vossen.

Minder nesten voor de ooievaars. De gemeente Eemnes is door de Vogelwerkgroep en ook door het Collectief Eemland en Natuurmonumenten aangeschreven om niet meer ooievaarspalen in het gebied te plaatsen. Steeds minder gemeentes geven een vergunning voor het plaatsen van een ooievaarspaal, omdat het zo goed lijkt te gaan met de ooievaars. En ook omdat ze anders de kuikens van de weidevogels opvreten. Vooral als het land gemaaid wordt en de kuikens dan makkelijk te vinden zijn. Dan loopt de ooievaar letterlijk achter de tractor aan om alles te vangen wat ze lusten.

Voor zover bekend is er een zekere kritisch grens van nestpredatie van 50 %. Nestpredatie van meer dan 50% leidt doorgaans tot een te lage reproductie om de stand van weidevogels op peil te houden. De nestpredatie moet dus minder zijn dan 50% om voldoende vliegvlugge jongen te kunnen produceren. Over het inzicht met betrekking tot het vliegvlug worden ten opzichte van het aantal nesten/uitkomst is nog te weinig bekend in onze polder.

Onze cijfers zijn gericht op de nestpredatie. Grosso modo wordt een nestpredatie van ca 30 % als natuurlijk en onvermijdelijk verschijnsel gezien. Dit sterk afhankelijk van de mate en wijze van adequate inrichting en het beheer.

VELDERVARINGEN

Hieronder volgt een aantal waarnemingen/ bijzondere zaken, die we en passant deden en meemaakten. Plas-dras gebieden bieden naast een aantrekkelijke plek voor het broeden en het vliegvlug worden van kuikens ook de mogelijkheid van foerageren van doortrekkers en het opvetten na het broeden.

Dit jaar werden incidenteel velduilen waargenomen. Het heeft niet tot broeden geleid. Er overwinteren grote aantallen grauwe ganzen, brandganzen en kolganzen in de Eempolders; ook smienten grazen er in de winter op grote schaal. Er zijn steeds meer grauwe ganzen die hier blijven broeden. Canadese ganzen – een uitbreidende populatie – trekken helemaal niet.

In het algemeen blijven alle soorten ganzen voor de boeren een groter wordend probleem, mede omdat de vergoedingen voor financiële schade ontoereikend zijn en het weer extra administratieve rompslomp geeft. Bovendien werken de boeren niet 'voor de ganzen'!

De plas-dras-gebieden zijn door Gert 2 maal gecontroleerd en de vogels zijn geïnventariseerd en gerapporteerd aan CE. De vrijwilligers die zo'n gebiedje in hun gebied hadden, telden ook "op afstand" en rapporteerden dat aan Gert of rechtstreeks aan CE. Als gevolg van de droogte waren juist de plas-dras gebieden een geweldige plek om te foerageren.

Er broedden boerenzwaluwen bij verschillende boerderijen en onder de bruggen over de weteringen en sloten. De reden voor de mindere aanwezigheid zijn thans nog niet bekend. Toch waren er bij 2 boeren in de Maatpolder grote kolonies huiszwaluwen; 1 van 46 huiszwaluwen en 1 van 48 huiszwaluwen.

Er werd een nest veldleeuwerik gevonden op het perceel van Cees Groenestein. Gert Bieshaar had de veldleeuwerik horen zingen en later vond Wilhelm Bos een nest met 4 eieren. Het nest is uitgekomen.

Er werden diverse nesten gevonden met 5 eieren. 1 nest van de kievit bij Johan Eek en 1 nest scholekster bij Evert Overeem en 1 nest bij Huurdeman. Al deze nesten zijn gelukkig uitgekomen.

Bijzonder is ook dat er 2 nesten tureluur en 1 nest grutto op de maisakker bij René Stalenhoef, werden gevonden door de groep Leo Kouwenhoven.

Er is weer een aantal nesten van kievit in ‘mandjes’ gezet; dit maakt het verplaatsen bij het ploegen e.d. veel gemakkelijker. In het algemeen zijn deze legsels uitgekomen, met uitzondering van de maislanden bij de eerste ronde (voor het inzaaien). Met name meeuwen zorgen dan voor de predatie.

DANKWOORD

Dit jaar was ook weer een weidevogelbeschermingsjaar met onverwachte aspecten, zoals het bijzondere weer van langdurige droogte in het voorjaar en de bestaande predatie door met name vos, hermelijn, zwarte kraai en bunzing. Het was toch een goed jaar voor de vogels, met name door de aanwezigheid van de plas-drassen. In totaal is er sprake van een toename van het aantal nesten. We hebben in goede harmonie met elkaar en met de boeren/ grondbezitters samengewerkt. De deelnamebereidheid van de boeren in de Eempolders is groot te noemen. Het aantal deelnemers bedraagt dit jaar 90 (Westelijk en Oostelijk Eemland in totaal). Voor ons gebied zijn het 35 boeren/grondbezitters. Het totale beheerde weidevogelgebied in Eemland is 2400 ha. In het gehele gebied Eemland waren er 72 plas-dras situaties. 23 % van het beheerde weidevogelgebied Eemland bestond uit zwaar beheer (uitgesteld maaien)

Landschap Erfgoed Utrecht leverde ons weer een aantal zaken in de sfeer van hulpmiddelen. De samenwerking met de loonwerkers was in het algemeen uitstekend.

TOT BESLUIT

Nog steeds geldt: ‘de opbrengst’ kunnen we niet precies bepalen, maar we denken dat ons werken beslist zeer nuttig is. En bovendien is het fantastisch leuk en heel boeiend! We vertrouwen erop, dat we ook het komende seizoen weer op de boeren en de vrijwilligers kunnen rekenen!

Gert Bieshaar,

Ger-Jan Van Loenen,